

VERTEL NOG EENS EEN
VERHAAL

DEEL 1

HENK MOOIJ

Schrijver: Henk Mooij

Omslag: Kunstwerk Henk Mooij, foto: Peter van den Berge

ISBN: 9789402130096

© Henk Mooij

INHOUDSOPGAVE

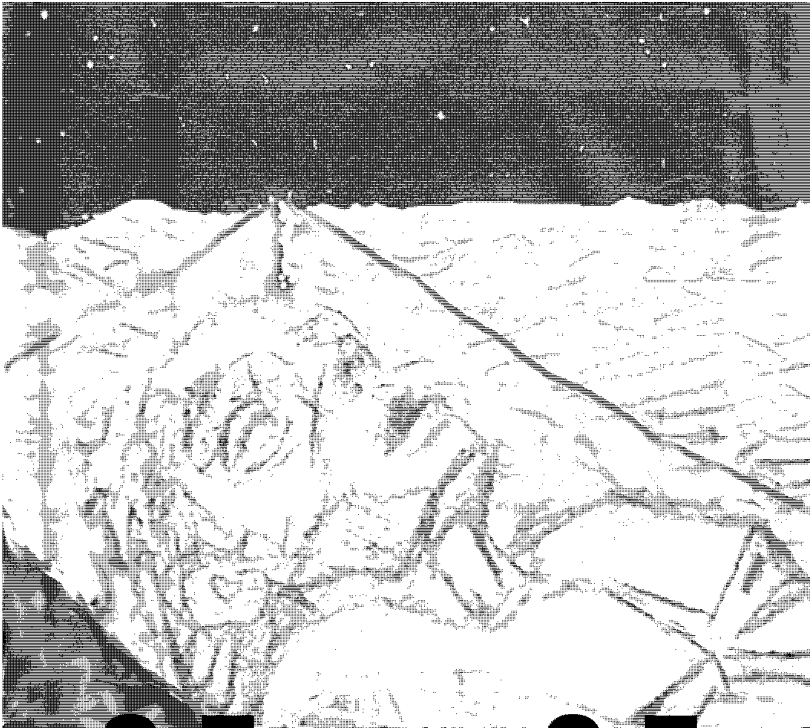
1.	IJS EN STOOM	5
2.	DEFILÉ DER ONMONDIGEN	33
3.	DE KUIL	49
4.	ELEONORE	79
5.	DE OVERSTEEK	105
6.	DE FABRIEK	127
7.	SLONS	139
8.	HET EINDE DER TIJDEN	151
9.	DE GOUDEN KEFIER	165
10.	DE VALSE VULVA	177
11.	DE ILLEGALE	191
12.	MOHAMMEDAANSE CHRISTENKIND	217
13.	FATA MORGANA	225
14.	NIENJA	239
15.	TOOS	253
16.	DE GENERAAL	259
17.	DE VERRE TOEKOMST	265
18.	WRAAK	279
19.	DE WANDELING	289
20.	DE SCHAT	299
21.	FADO ALLEEN	311
22.	GENIE	321
23.	TALIN	339
24.	LEUGENBOERDERIJ	357
25.	DAMETJE	377
26.	HANSJE	387
27.	MANNENPRAAT	393
28.	VLUCHT	403
29.	SPEL OP LEVEN EN DOOD	415
30.	DE DESERTEUR	431
31.	DE UITBEZUINIGER	449
32.	DOODSKOP	465
33.	ZWERVER	473
34.	SPIEGEL KUBUS	485
35.	CRASH	495

IJS EN STOOM

IJS EN STOOM

IJS EN STOOM

S.F.

S.F.

VERHAAL VAN H.MOOIJ

EEN VREEMDE VONDST IN HET JAAR 2000

Zij hadden op internet een aanbod voor een toeristische boottocht gevonden. Dat leek wel wat, die grote staartvinnen van walvissen, die uit de zee oprezen. Het afsmelten van het poolijs hadden ze op TV gezien. Dat moest spectaculair zijn. Het met donderend geweld omlaag schuiven van enorme brokken ijs van de hoge ijsmuur.

Toen ze in het poolgebied waren zagen ze, hoe de ijsmassa eerst onder water zonk om even later op te rijzen uit de diepe zee. Het was indrukwekkend wat de gevolgen van het broeikaseffect waren. De meeste toeristen hadden verrekijkers en tuurden daarmee naar het gebeuren. De stuurman was de eerste, die het zag. Een donker voorwerp kwam met de ijsmassa mee omlaag, maakte zich los van het ijs en bleef tussen de schotsen drijven. Het was zwart, langwerpig en beetje een bootvorm. Niemand was er op tegen om eens dichterbij te gaan kijken om te zien wat dat nou kon zijn. Zoiets hoorde niet in het poolijs, het moest dus iets bijzonders zijn. Even later lag het aan boord. Niemand wist wat dat kon zijn. Een van de toeristen dacht aan een soort sarcofaag. De kapitein vond het belangrijk genoeg om via de boordradio het te melden aan de kustwacht, die het weer door gaf aan de waterpolitie. Even later verscheen er een helikopter boven hun schip. Na wat geharrewar werd het onbekende voorwerp opgehesen. Waarheen het gebracht werd ontging de opvarenden.

De nieuwsdienst vermeldde de volgende dag, dat het voorwerp voor nader onderzoek naar het centrale ziekenhuis was vervoerd in een koelwagen, omdat men vermoedde dat er iets organisch in het vreemde omhulsel zat, dat misschien aan bederf onderhevig was. De pers deed er nogal geheimzinnig over. Röntgen onderzoek wees uit, dat er een wezen in verborgen was. De capsule, zo werd het voorwerp genoemd, zou op verantwoorde wijze worden bewaard. In afwachting van verdere ontwikkeling van de medische wetenschap.

IJS EN STOOM

WAT ERAAN VOORAF GING IN EEN DORP IN 1830.

De zon liet zich niet meer zien. Slechts een rode gloed gaf aan waar zij ondergegaan was, voor lange tijd je kon niet veel onderscheiden, zo donker was het. Vooral de bosranden om het dorp waren zwart. Toch viel er soms zwak oranje licht op. Dat kwam van een groot vuur. Dik gekleed, want het was midwinter, hadden de dorpsbewoners zich er omheen geschaard. Ook de heer Thorwald met vrouw en hun enige zoon stond er tussen, naast hem het dorps hoofd en de geestelijk leider. Het gezin Thorwald woonde achter de heuvels in het grote huis annex fabriek. Het was een hele tocht geweest om met de slee naar het houthakkersdorp te komen. Hij had het er graag voor over, want het was feest. Zijn veertienjarige zoon Edwald had zich al spoedig bij de jeugd gevoegd. Zij hadden een taak te verrichten.

Een paar maanden tevoren had de dorpsjeugd zich verzameld bij de beek. Vandaag gaan we bollen maken van de klei. Het was niets nieuws dat ze dat deden. De natte bollen zouden nodig zijn op het midwinterfeest. Volgens de legenden hadden ze nu de oerkracht van de beekdraak gevangen. Het idee van deze ballen was gekomen van de vader van Ewald. Er waren heel wat ballen nodig op het feest. Voor iedere inwoner van het dorp een paar. Vader Thorwald had het in zijn fabriek bij toeval ontdekt. Vuur liet de kleibollen met een knal ontploffen. De oerkracht van de stoom. Reuze geschikt om ieder jaar weer het midwinterfeest luister bij te zetten. De jeugd had op die manier ook wat te doen.

Thorwald was geliefd bij de dorpsbevolking. Hij zorgde voor werk, maakte in zijn fabriek handwerktuigen voor de houthakkers en hij wist een goede prijs los te krijgen voor het mijnhout.

DONKERE TIJD

In de donkere tijd werd er buiten niet veel gewerkt. Men ging bij elkaar op bezoek, wisselde nieuws uit. Het onderwerp, dat dezer dagen uittentreuren besproken werd, was het wonder van de verdronken visser. Om vis te vangen was de man de bevroren

rivier op gegaan. Hij had een wak gemaakt, vis verzamelde zich bij het wak en toen was het waarschijnlijk gebeurd. Hij was het wak in gegleden, veronderstelde men. Het kon ook anders gegaan zijn, want het ijs was nog niet zo betrouwbaar. In ieder geval kwam de visser niet terug. Reddingsploegen konden niets meer doen. De visser werd als verloren beschouwd, een hele slag voor de kleine gemeenschap. Toen, minstens een maand later, het ijs scheuren vertoonde door toename van het water uit de bergen. werd het lichaam geborgen. In het dorpshuis constateerde de geneesheer dat drenkeling nog leefde, zwaar onderkoeld natuurlijk. In het dichtstbijzijnde ziekenhuis hadden zij het onmogelijke verricht, hij was weer tot leven gewekt. Wijsneuzen wisten te vertellen, dat het mogelijk was. Omdat door de koude, het levens-tempo bijna tot stilstand was gebracht. In ieder geval, Nort de visser liep weer rond door het dorp, alleen hij sprak langzaam en onduidelijk.

Wat het werk betreft werd het meeste binnenshuis gedaan. De vrouwen zochten hun plaats achter spinnewiel of weefgetouw op. De mannen repareerde hun gereedschappen en als het weer het toeliet ruimden ze sneeuw rond het huis en hakten hout. De jagers gingen er op uit, de vallen werden nagekeken. De wat grotere kinderen verzamelde bruikbare schors, eetbare paddenstoelen en nuttige mossen. Zo ging het in de wintertijd.

MIDWINTERFEEST

Thorwald was een rijk man, hij was eigenaar van de ijzermijnen bij de naburige mijnstad. Het smelt- en louteringsproces had hij van jongs af aan meegemaakt. Vuur was voor hem een deel van zijn belevingswereld geworden. De hitte, die in staat was om het ijzer uit het erts te smelten en de damp, die sissend omhoog spoot als er gekoeld moest worden, riepen gevoelens van orgastisch genot op. Onbewust sublimerde hij dat in het idee dat die kracht gebruikt kon worden. Hij had gezien hoe natte kleibonken met een knal uiteenspatten. Dat kon gebruikt worden op het jaarlijkse feest in het houthakkersdorp in de vallei bij zijn

IJS EN STOOM

luxe huis, annex fabriek. Hij werd samen met het dorpshoofd en de geestelijk leider de organisator van het eeuwenoude midwinterfeest. Het was nu zover. Het grote vuur laaide op. De door de jeugd gemaakte modderballen werden op een teken van de geestelijke onder de toeschouwers verdeeld. Het dorpshoofd opende het knalfestijn door als eerste de bal in het vuur te gooien. Daarop brak het lawaai los. Voor Thorwald was het meer dan lawaai. Voor hem was het alsof de draak de kracht, verborgen in de ballen, uitspuwde. Na afloop werd er warme wijn gedronken. Voldaan ging ieder terug naar zijn woonstee, te voet door de sneeuw of met de slee al naar gelang de afstand. De trekdieren van de slee hadden een hoop werk om Thorwald met vrouw en zoon Edwald de heuvel op te trekken. Bedienden zorgden voor de slee en de dieren en even later zat de familie in de rijk gemeubileerde woonkamer. Het was een gelukkig gezin. Moeder was zorgzaam vader was trots op zijn stevige veertienjarige zoon. Het ontbrak hun aan niets. Bij de bevolking en het personeel thuis en in het bedrijf waren ze geliefd. Edwald was moeders grote zorg, want hij was haar enige. Hij was net als zijn vader een ondernemend type, dat baarde haar zorgen. De band tussen moeder en zoon was groot en Edwald was de trots van pa. Hij zal hem opvolgen.

DE ZOON

Edwald was, dat moet gezegd worden een voorbeeldige zoon. De geestelijke, die de scholing van de jongeling op zich had genomen zei: "Edwald heeft een sterke band met zijn moeder en is toch geen moederskindje." "En ik dan?", schamperde vader. "Hij zal net zo worden als u, hij is intelligent genoeg. Ik zie trouwens, dat hij erg betrokken is bij wat u doet in de fabriek."

In de fabriek werkte Thorwald aan zijn grote passie. Hij maakte een stalen kist van aaneengeklonken platen, vulde de kist deels met water, voorzag de bovenkant van een klep en stookte aan de onderkant een houtvuur. "De draak zal laten zien wat hij kan." De draak roerde zich. Hij liet een ruisend geluid horen, dat even later

in een luid geborrel overging. "Hij doet het!" De zware klep werd omhoog gedrukt en sissend ontsnapte de stoomdraak uit zijn kooi. Steeds plaatste hij meer en meer gewichten op de scharnierende klep, tot hij merkte dat het gevaarlijk werd. Natuurlijk bonsde het hart van Edwald van angstige spanning, toen hij met zijn vriend samen het wonder had gezien. Nu nog uitzoeken wat de stoomkracht kan doen ten dienste van de mens.

Dagen later slopen de twee vrienden ongemerkt de werkplaats van de fabriek binnen. Ze wilden het monster nog wel eens zien. Trouwens ze hadden een paar andere jongens meeegenomen. Edwald had sterke verhalen aan z'n kornuiten verteld. Zij wilden het niet geloven. "Ik zal het jullie demonstreren. Het vuur smeult nog, pak wat takken en stammetjes en je zult het zelf zien." En het gebeurde. De draak moest zich tot het uiterste inspannen om de door zijn vader geplaatste extra gewichten op te heffen. "Hij kan nog meer". Maar de draak liet niet met zich solen. Met een enorm geraas barstte de stalen kist open.

DOOD?

Thorwald en zijn vrouw werden opgeschrikt door een daverende knal, die de grond deed schudden. Het kwam uit de fabriek, dus renden ze er heen. Tot hun verbijstering troffen ze een in stoom gehulde ravage aan. Ze zagen de vrienden versuft als versteend staan, overdekt met vuil, met brandplekken en met verschroeide gescheurde kleren. Tegelijk riepen de ouders: "Waar is Edwald!" Een van de vrienden wees naar een met rook gevulde hoek, bij de plaats waar de stoomkist gestaan had. Naast de restanten van de ontplofte stoomkist lag Edwald. Hij bewoog niet. Op zijn borstkas lag een rafelig gescheurde ijzeren plaat. Hij was van de stoomkist afgescheurd met scherpe randen. Bloed sijpelde op de vloer. Inmiddels was het personeel toegesnel. Met elkaar tilden zij de nog hete plaat van de jongen. Moeder knielde bij haar oogappel, beroerde zijn gezicht en streelde hem. "Het komt wel goed" fluisterde ze. Thorwald had minder emotioneel het lichaam bekeken. De borstkas was ingedrukt en deels ver-

IJS EN STOOM

brand. Toch was er iets van ademhaling te zien. Hij was dus niet dood, nog niet. Gezamenlijk legden zij hem op een gevlochten mat en droegen hem behoedzaam naar de woonkamer van de familie. "Een dokter, een dokter!" Personeel was al onderweg. "Geestelijke bijstand, haal hem!" Even later stonden ze om Edwald geschaard. "Het kan niet, hij mag ons niet verlaten". Hij moet blijven leven. "Liefdevol legde moeder haar handen op zijn met zweetdruppeltjes beparelde hoofd. De dorpsdokter zag, dat hij geen hulp meer kon bieden. Hij zal sterven. De geestelijke had zijn ritueel al klaar in gedachten. Thorwald zei niet veel, alleen dit: "Hier moet de knapste geleerde bij komen, al kost het mij mijn hele bezit."

VERMETEL PLAN

Vervoer van de zwaargewonde was niet mogelijk. In vliegende vaart vloog Thorwald per slee door de schemering naar de naburige mijnstad. Door hem heen vlogen de gedachten, "misschien ben ik nog op tijd. Als de bekende specialist van de mijn-verzorgingsdienst er maar was, als hij maar mee wilde komen door de gevaarlijk hoog opgewaaide sneeuw." Toen hij er was, werden mannen uitgestuurd om Berka te zoeken. Uren later, zo leek het, was hij er en hij was bereid mee te gaan naar de afgelegen nederzetting. De donkere tijd was haast voorbij, zodat er wat zwak licht was. Thorwald kende de weg.

Na gedegen onderzoek gaf de geneesheer voorzichtig te kennen, dat hij niets meer kon doen. De longen waren doorboord door de verbrijzelde ribben. Hij ademde nog wel maar het schuimende bloed uit zijn mond, wees er op, dat het niet lang meer zou duren. Hij zal sterven. Het mag een wonder heten, dat het al niet gebeurd is. Dat komt, omdat zijn conditie zo goed is en hij is jong. Moeder brak. Tranen van verdriet liepen over haar bleke gelaat. De geestelijke legde zijn mystieke spiraalslang op de borst van de jongen om kwade geesten te verdrijven. Hij zong daarbij een monotoon klinkend lied en liep in een cirkel om de jongen heen. De jongen was bewusteloos, of dood. "Was hij

dat?" Thorwald wilde dat niet aanvaarden. Hij dacht aan het wonder van de visser in het ijs, die had het overleefd.

Toen de geestelijke was vertrokken, stelde hij een vermetel plan voor. De geleerde wist natuurlijk van vertraging van de levensfuncties en van conserveringssystemen. De geleerde wilde meewerken, mits niemand er van wist. Zeker de geestelijkheid niet, want hem was al eens voor de voeten gegooid, dat hij spelletjes speelde met de duivel. Het was ook niet zeker dat het zou lukken om voor lange tijd de jongen te bewaren tot de kennis zo ver zou zijn, dat men hem tot leven zou kunnen brengen.

HET GEHEIME WERK

Het werk moest snel gebeuren. Het lichaam werd voorlopig met sneeuw bedekt. Nu kon Thorwald geholpen door vertrouwd personeel een begin maken met de driedubbele bootkist voor Edwald. Tussen elke kist zat lucht, voor isolatie. De kist kon van boven gesloten en geopend worden. De bodem werd bedekt met een laag houtskool. Daarop een dikke laag rendiermos, dat zelfs in het donker nog langzaam kon groeien en zuurstof kon afgeven, zo veronderstelde de geleerde. Hierop kwam een laag sneeuw. Voordat de jongen in de bootkist werd gelegd, wilde de geleerde het lichaam een speciale behandeling geven. De ouders mochten daar niet bij zijn. Hij deed iets met alcohol, maar verder liet hij niets los.

Eindelijk, zo leek het, werd het in linnen gehulde lichaam in de kist gelegd. De sneeuw werd verder aangevuld, daar op een laag gedroogd gras. Toen werd de kist zeer precies en nauwgezet gesloten. Er was de naam Edwald ThorwaldSEN (SEN staat voor zoon) ingesloten, met jaartal en een verzoek om hem tot leven te wekken. Tevens werd een banknummer met een fors bedrag voor de kosten en een dankwoord van de moeder mee ingesloten. Het geheel moest in het poolijs worden begraven. Dan maar hopen, dat het lichaam gedurende onbepaald lange tijd onderkoeld zou blijven en dat de conserveringsmiddelen hun werk zou-

IJS EN STOOM

den doen. Dit alles moest geheim blijven, dus moest de bevolking en de geestelijkheid om de tuin worden geleid met een kopie van het lijk. De imitatie van de gestorven jongen zou op traditionele wijze verpakt in linnen weefsel met een dodenschip de rivier worden ingezet, opdat hij naar het niet bevroren deel van de zee zou drijven.

Op het tijdstip dat dit zich zou voltrekken, was de echte overledene al onderweg naar de pool. Een kleine expeditie was het, die gehaast de tocht over het ijs maakte, want het zonlicht was boven de horizon al zichtbaar. Het ijs dat hen moest dragen moest goed blijven en mocht niet scheuren.

AFSCHEID VAN DE DORPSBEWONERS

Het plan van de nep dodenceremonie verliep heel goed. Vrienden, dorpsbewoners en personeel van de familie verzamelden zich bij het open water van de deels bevroren rivier. De rivier stroomde naar het nog ijsvrije deel van de zee. Het dodenschip met Edwald werd door de geestelijke van de houthakergemeenschap te water gelaten. Tussen de toeschouwers stond de in rouw geklede moeder. Vader Thorwald was er niet bij. Men vond dat op zijn minst onbegrijpelijk. Als excuus voerde men aan, dat hij zo aangedaan was, dat hij het niet wilde zien.

Onder het zingen van afscheidsgezangen dreef het scheepje de rivier af. Zo was iedereen tevreden gesteld. Maar niemand wist van de hoop van de Thorwald, de hoop dat de keuze die ze gemaakt hadden de goede was.

In het dorps huis werd een uit hout gesneden plaquette geplaatst met de naam van de overledene, de overlijdensdatum was niet ingevuld. Als er naar het waarom gevraagd werd, zei de moeder: "Dat komt misschien nog" Men begreep het niet. Thorwald was buitenzinnen van verdriet, veronderstel de men.

Voordat Thorwald vertrok naar het poolijs, had hij met zijn gelieven gesproken. Als hun zoon gevonden zou worden, kon het zo zijn, dat de geneeskunst zo ver gevorderd was, dat Edwald tot

leven kon worden gebracht. Wij zullen er dan niet meer zijn. Onze hoop is, dat Edwald in de toekomstige maatschappij gelukkig zal worden. Hoe het zal gaan laten wij aan het lot over. Wij hebben gedaan wat we konden. We kunnen er nu mee leven. Thorwald nam afscheid van zijn vrouw. De geheime barre tocht naar het poolijs kon nu beginnen.

DE TOCHT

De expeditie werd zo vlug mogelijk gestart, want de zon gaf aan de horizon een rode gloed en dat betekende, dat de temperatuur zou gaan stijgen. De groep bestond uit vier sleden. De eerste slee, Thorwald met de boot-vormige sarcofaag, de tweede slee met de geleerde met een aantal benodigdheden, de derde slee met vrijwillig hulppersoneel en voedsel en de vierde slee met gereedschap en tent getrokken door een dubbele bezetting rendieren als reserve.

Na eerst de rivier een eind gevolgd te hebben weken ze af naar de grote meren, om te zien hoe de conditie van het ijs was. Het zag er goed uit en ze besloten het merengebied over te steken. Het zicht was matig door lichte mist. Dat was juist naar hun zin. Het betekende geen wind, want storm op zo'n kale vlakte was bijna dodelijk. Het eerste stuk verliep vlot. Het leek erop dat de temperatuur steeg. De ijzel smolt van hun kleding. Daar tegenover stond, dat de mist optrok en de wind toenam. In de verte leek het wazig. Er bleek sneeuw op komst. Als het maar geen sneeuwstorm wordt. Thorwald, die het commando had beval om de sleden in een carré te zetten en af te wachten. Net nadat ze de tent overeind hadden, brak de hel los. De rendieren moesten liggend beschutting zoeken. De mensen kropen dicht bijeen in de tent. Het duurde kort, maar het was hevig. Het resultaat was een grote witte vlakte. Hierdoor was niet meer te zien hoe het ijs er onder was. Ze besloten hun koers te wijzigen om zo snel mogelijk op de wel is waar met sneeuw bedekte vaste grond te komen. Van nu af aan hadden ze pech op pech. Het was of de duivel hen tegen wilde houden. De geleerde lachte daarom,

IJS EN STOOM

maar de anderen sloeg de angst om het hart. Een van de rendieren had een val gemaakt en leek kreupel. Ook het tuig was kapot gegaan. De trekdieren begonnen uitputtingsverschijnselen te vertonen. Het kon niet anders of ze moesten zich gereed maken voor een overnachting.

DE KLUIZENAAR

Tot hun verdriet konden ze niet verder. Een dicht donker dennewoud versperde hun de weg. De stammen stonden zo dicht op elkaar, dat de sleden er niet tussendoor konden komen. Dan maar er omheen. Het was in de verkeerde richting, maar het kon niet anders.

Op een gegeven moment ontdekten ze een hut. Er waren mensen binnen, gezien de rook uit de schoorsteen en lichtschijnsel door de kieren. Een oude man deed voorzichtig open. Je kon zien, dat hij geen bezoek gewend was. Het bleek, dat hij met zijn dochter als kluizenaar in dit bos woonde. Hij hielp gewonde dieren en onderhield zijn kruidentuin en controleerde regelmatig de vallen die hij plaatste alleen ten behoeve van zijn eigen voedsel. De kluizenaar zag meteen, dat ze uitgeput waren en noodde hen uit om binnen te komen. Hij stelde vol trots zijn mooie huwbare dochter voor. Rond het vuur bij een glas ontspon zich een vertrouwelijk gesprek.

Thorwald vertelde over het verlies van zijn zoon. Dat ze zochten naar een rustplaats voor hem in het ijs. De kluizenaar werd ook openhartig. Hij werd oud, wie zou zijn opvolger worden? Zijn dochter kon hem een opvolger schenken maar dat kon ze niet alleen. Daarop keek hij de groep mannen veel betekenend een voor een aan. Het was Thorwald opgevallen dat de beslist knappe dochter hem steeds slinks had aangekeken. Hij was er echter niet bij met z'n gedachten. Eerst moest de taak, die hij zichzelf opgelegd had vervuld worden.

De kluizenaar zag, dat ze uitgerust waren, en dat ze verder wilden want de tijd drong. "Ik zal jullie voorgaan met m'n hon-

denslee en jullie naar de plek brengen, die je zoekt. Je moet de bergen over, dat lukt je nooit. Ik weet een pas, waar je door moet. Dan kom je bij de gletsjer met de ijsgrot, mooier kan het niet denk ik". Het klonk Thorwald in de oren als een geschenk van de goden.

DE IJSGROT

Het werd een moeilijke tocht, want wat de honden konden, konden de rendieren niet. Ze sjouwden eerst omhoog. Dat was zwaar. Daarna moesten ze zich door een smalle kloof wringen. De pas zelf viel mee. Toen ze er waren bleek het inderdaad een geschenk van de goden te zijn. De gletsjerwand was hoog, glad en grijs glimmend. Aan de onderkant liep smeltwater weg, dat een eindje verder weer bevroor. Het water kwam uit een poort. Daarachter lag een grillig gevormde kamer, vaag verlicht door het weinige licht dat door het ijs viel. De wanden rezen hoog op. Er lagen rotsblokken, die met elkaar een trap omhoog vormden. Zij konden daar gebruik van maken om met hun bijlen flink hoog liggend een gat uit te hakken. Met vereende krachten brachten zij de boot-vormige sarcofaag op zijn plaats. De opening werd afgedicht met stenen en ijsbrokken. Op die manier was niet te zien, dat er iets in het ijs verborgen was. De geleerde keek alles na. Hij vond de temperatuur goed om het lichaam onderkoeld te houden. Vader Thorwald nam afscheid met de overtuiging, dat zijn zoon in de toekomst zou worden genezen.

Daarop verliet de groep de grot, om terug te gaan naar de hut. De dochter had een warm maal bereid. De sfeer was warmhartig, zoals die meestal na een gewone begrafenis is. Na de maaltijd schaarden zij zich om het vuur en zongen oude religieuze liederen. De beker met kruidendrank ging, gestuurd door de kluizenaar, vaak rond. Ze voelden zich soezerig. In de gemakkelijke stoelen was het onontkoombaar dat ze stuk voor stuk in slaap vielen. De kluizenaar stuurde zijn dochter naar haar eigen legerstee in een ander vertrek. Even keek ze nog steeds naar Thorwald voor ze de deur achter zich dichttrok. Dat niet, zij liet

IJS EN STOOM

de deur op een kier staan. Thorwald had een gelukkig gevoel. De expeditie was geslaagd. De mooie ogen van de dochter bleven hem bij.

HET ZAAD

Thorwald dacht aan de hint van de kluizenaar om bij zijn dochter een opvolger te laten verwekken. En nu, die veelbelovende blik, bij het verlaten van de woonkamer. Zijn hart roerde zich. Hij was zich niet zo bewust van wat er met hem gebeurde, zeker door de kruidendrank, een erectie kwam op. Vlinders in zijn buik. Ze had hem uitverkoren. Hij was zeker niet de jongste van het gezelschap en voelde zich gestreeld door haar keuze. Ze was mooi, aantrekkelijk. Hij hoorde aan het ritselen van de stof van haar kleding, dat ze zich ontkleedde. In zijn fantasie zag hij haar naakt staan...vlinders, verlangen.... De slaap week van hem. Zijn lichaam snakke naar liefde. Hij stelde zich voor hoe hij zijn gezicht zou begraven in haar prachtige haar en hoe zijn handen haar zachte huid zouden strelen. Zijn fantasie ging nog verder. Hij pakte haar dijen en spreidde ze. Haar donzige kruis kwam bloot, zag de opstaande schaamlippen. Misschien sliep ze. Hij zou haar vertrek betreden om haar overal te kussen. Voor hij het wist lag hij naast haar in haar warme bed. Het was donker, je kon niet veel zien maar hij voelde haar omarming. Hij trok haar naar zich toe. Zij, onervaren, maar echt verliefd liet alles toe. Zo lagen zij een hele tijd. Of hij droomde, of dat het werkelijkheid was kon hij zich later niet herinneren. Zij bood zich aan door haar benen te spreiden. Zijn lid werd als het ware naar haar toe gezogen en hij drong bij haar naar binnen. Zij was gretig, drukte zich tegen hem aan. Van uit zijn ruggengraat tintelde een heerlijk gevoel naar zijn lid. Even was hij een beest hij wilde zo diep mogelijk in haar doordringen. Zij maakte lieve geluidjes, terwijl hij op bijna sadistische manier zijn lans diep in haar stak. Meteen kwam hij tot een extatisch orgasme. Zij voelde het ook en beleefde het op haar eigen wijze. Op dat moment waren zij een. Omstrengeld sliepen zij in. 's Morgens sloop hij terug naar het vuur, dat bijna uit was. Nie-

mand had wat gemerkt. Hij wilde het wel uitschreeuwen van vreugde, maar hij deed het niet.

NAAR HUIS

De volgende ochtend bij het vertrek naar huis, nam de kluizenaar Thorwald apart. Hij fluisterde terwijl hij hem de hand schudde: "Bedankt, hoe zal zijn naam zijn?" Het vloog Thorwald zijn mond uit, voor hij zich bedacht: "Edwald of Edwaldinc" Tegelijk keek hij de dochter aan, alsof hij verwachtte, dat zij er mee in stemde. Een glimlach, het enige antwoord. Het was gezegd, voor hij zich bedacht had.

De tocht naar huis zou zeker niet meevallen. Het was wel lichter geworden maar dat bracht met zich mee, dat het voorjaar naderde en dat de temperatuur steeg. Er kon meer water worden aangevoerd en dat kon het ijs in beweging brengen. Er konden scheuren, schotsen en wakken ontstaan. De kluizenaar wilde hen begeleiden naar de minst gevaarlijke doorgangen en ijs-oversteken. De wilde dieren waren ook actiever. In de verte hoorde je de wolven huilen. Af en toe zagen ze een beer die net uit zijn winterhol was gekomen. Angstige momenten bleven uit. Thuis verwelkomde zijn vrouw hem. Blij dat het allemaal gelukt was. Ze hadden gedaan wat ze konden voor hun Edwald. Niemand wist wat de toekomst zou doen. Een nieuw kindje was niet mogelijk, want door de geboorte van Edwald was ze onvruchtbaar geworden.

De tijd heelt alle wonden, zo ook bij de familie Thorwald. Het bedrijf breidde zich uit. Thorwald ontwikkelde de exploitatie van stoomkracht verder. De stoom-boomzaag was een van zijn belangrijkste toepassingen. De rijdende stoom machine begon zijn triomftocht door de wereld, maar daar had hij niet direct mee te maken, want de ijzermijnen eisten hem volledig op. Thowalds staal werd een begrip Al die drukte nam niet weg dat hij met zijn vrouw vaak dachten aan hun zoon. Ze besloten om als het even kon, het ijsgraf te bezoeken. Aan het eind van de wintertijd stond

IJS EN STOOM

de tweede expeditie klaar voor vertrek. Ze waren beter toegerust dan de vorige keer, toen alles in haast moest gebeuren.

TWEEDE EXPEDITIE

Daar ze ervaring hadden in de tocht naar het poolijs verliep de tocht zonder problemen. De gletsjer was er nog. Tot hun ontsteltenis was de gletsjer in de loop der tijd veranderd. Er was geen ijsgrot meer te vinden. "Waar was Edwald?" Geschokt zochten zij de hut van de kluizenaar op. Toen ze aanklopten deed een beedeerde jongeman open. Hij was terughoudend maar liet ze aarzelend binnen. De vrouw van Thorwald schrok, er ging een schok door haar heen van herkenning. Het was net Edwald met de bekende familie trekjes. Toen hij wat gewend was aan het bezoek, vertelde hij over de oude kluizenaar, die jaren geleden was gestorven. Hij zou hem opvolgen. De dochter van de kluizenaar leerde hem de noodzakelijke dingen, tot dat ze kortgeleden ziek werd en stierf. Hij leefde alleen verder. Hij liet merken dat hij niet gelukkig was. Hij voelde zich meer een maker dan een verzorger. Moeder Thorwaldsen onderbrak het gesprek door naar zijn naam te vragen. "Edwald." "Dat kan niet waar zijn, wat gebeurt hier", gierde door haar heen. IJsgrot weg, een Edwald hier voor haar. Emotie, geluk, herkenning en ook twijfel gingen door haar heen. Thorwald stond er zwijgend bij. De jongen zag de verwarring bij de vrouw. Hij voelde iets onverklaarbaars voor de man, een warmte. De vraag brandde op haar lippen en ze uitte zich ook. "Heeft de kluizenaar je iets verteld over een ijsgrot in de gletsjer" Edwald herinnerde zich dat niet. Deze ontmoeting was volgens haar een teken van de goden. Er konden twee wonderen gebeurd zijn. Het ene, de kluizenaar had haar Edwald tot leven gewekt met zijn geheime kennis, of er moest een werkelijk wonder zijn geschied en Edwald was bij de kluizenaar verschenen. Thorwald wist het, maar zweeg. "Zou je nu je zo alleen bent met ons naar de bewoonde wereld willen gaan? Je kunt bij ons wonen." De vraag was zeer direct, een Thorwald eigen. Het antwoord was ook direct "ja", een Thorwaldsen eigen.

EEN EDWALD TERUG

In het houthakkersdorp bemerkte men al gauw, dat er in het grote huis van de Thorwalds een zekere Edwald was komen te wonen. "Zeker een neef of zo" Op de jaarlijks terugkerende mid-winterfeesten met het traditionele kleiballen gooien vroeg men zich af wie deze naamgenoot van de overleden Edwald kon zijn. Hij verwierf de sympathie van de bewoners, was populair. Vader en moeder Thorwaldsen adoreerden hun Edwald. De familie was gelukkig. Het kon niet uitblijven dat, hij een vrouw ontmoette, waarmee hij trouwde en een gezin stichtte. De inmiddels oude Thorwald had hem opgeleid om het bedrijf te beheren. De opa Thorwald was trots op zijn kleinkind, die eveneens weer Edwald genoemd werd. De tijd ging verder.

Ook de Thorwalds moesten aan de wetten der natuur voldoen. De ene generatie volgde de andere op. Steeds werd de naam Edwald vernoemd. Genealogisch knap verwarrend, maar wie dacht daar aan. Moeilijk werd het toen vele jaren later een Edwald Thorwaldsen in het zuiden van het land opdook. Hij leefde onder bizarre omstandigheden en had altijd een begeleider bij zich. Nieuwsgierige journalisten vonden in de annalen van de media berichten over een gevonden sarcofaag in het poolijs. Deze berichten hielden op, omdat ze tot het rijk der fabeltjes gerekend werden. De medische wetenschap was met sprongen vooruit gegaan. In Amerika experimenteerde men met het opwekken van indertijd ingevroren gestorvenen. Er kwam hierdoor weer belangstelling voor de verhalen over de in het jaar 2000 in het poolijs gevonden boot-sarcofaag, die vermoedelijk een mens herbergde. Zou de vreemde Edwald Thorwaldsen in het drukke stadsleven van het Zuiden daar iets mee te maken hebben? Persmuskieten ontdekten dat er grote sommen geld met deze Thorwaldsen te maken hadden. En..., de naam Thorwaldsen was verbonden aan het staal concern in het Noorden.

IJS EN STOOM

DE ECHTE

Het jaar 2050. Waar geld is, gaat er wat gebeuren met de lang geleden gevonden sarcofaag. Bedrijven sponsorden graag de opening van de geheim zinnige bootsarcofaag, het was nieuws. Beter gezegd "ouds", want de "vrieskist" was al meer dan een halve eeuw geleden gevonden.

Onder de ogen van een zeer selecte groep wetenschappers werd de sarcofaag in de koelruimte van het ziekenhuis geopend. Er bleek een keurige, onbeschadigde, goed geconserveerde jongeling in te liggen van naar men in de brief las 1830, die de naam Edwald ThorwaldSEN droeg. Een grote som geld stond op de bank ter beschikking van de instelling, die hem tot leven kon wekken. Dat was een stimulans om met de huidige kennis deze oudste "ingevrorene" te behandelen. Men besloot om nog geen richtbaarheid aan de start van de behandeling te geven, want de kans van slagen was klein.

In Amerika was men al veel langer bezig met het invriezen van dierbare gestorvenen. De resultaten waren hoopvol. Voor de ruimtevaart zou het ideaal zijn, als kosmonauten gedurende een bepaalde periode in stase, "koude-slaap" zouden kunnen gaan. Maar ook daar kwamen teveel mislukkingen voor om het zonder risico te kunnen toepassen. Dit allemaal wist het team dat de gevonden Thorwaldsen zou gaan behandelen ook wel. Hun kans van slagen was dus niet groot. Een grote som geld kon de instelling waarvoor zij werkten goed gebruiken. En dan de eer.

BIJKOMEN

Duisternis... een langzaam oplichtend vuur... modderballen gooien, als maar door... Moe, niets meer... Glij in een kubus, zie spiegels aan alle kanten tegelijk... Allemaal Edwalds, oneindig veel weg... Grote ogen van moeder Verplettering op borst... handen van vader halen het weg... Pijn, pijn wit... stoom... Niets meer...

Alles begint weer op nieuw, gooien, kubus, ogen, handen, pijn

steeds weer, opnieuw weer, als maar weer, vluchten, alsjeblieft rust. Speelgoed van vroeger.... geborgen in rosé wieg.... rust.., neen dat mag niet... wakker blijven, weer de hele serie kubus ogen handen... tinteling overal pijn.. Geluid, motor gebrom....fluisterstemmen:"Afsluiten, koelen doorgaan... vasthouden..... niet verder. Stilte.

Iets trekt er aan mij, wordt er met mij gesold? MIJ????????? Ik wil niet... IK???? Verzet. Laat mij met rust!!!!....Machteloosheid.. Berusting. Water loopt lang achter elkaar. Hoe lang? Tijd, tijd. Waarom laten ze mij niet met rust? Het was zo goed in de wieg. Laat mij los, ik wil zien. Gaat niet..

Stem: "Probeer het maar" ....Boven mij een wit dak, een vaag silhouet, een hoofd. Ik zak weg in de modder van de beek... Ballen maken. Waarom laten jullie mij alleen? Waar blijven mijn vrienden? "Ga maar slapen", zegt het hoofd. Is dat moeder? Een liefdevolle hand streelt hem. Ga rusten, ik zorg voor je. Ik word je begeleider. Alles komt goed,houd vol, je mag niet opgeven. Vechten!

BEGELEIDING

Edwald ontwaakt maar hij is zeer zwak er moet naast de technische apparatuur steeds iemand bij hem zijn, Het is bekend, dat een levende ziel in de omgeving van iemand op het randje van de dood het sterven tegenhoudt. Daarom stelde men een begeleider aan,die constant bij Edwald moest blijven.

Verslag van de begeleider. (klein stukje)

Hersenregistratie:

"Zou graag op mijn zij willen liggen, maar ik heb er de fut niet voor".

Opmerking: Eerste wils-impuls, positief.

Registratie:

IJS EN STOOM

Wil wat zeggen. Ik heb geen mond! Iets in mijn keel.

Opmerking: begin bewust wording.

Registratie:

Kan niet bewegen, als ik het kon...

Opmerking: Hij vertoont verlangens, het lijkt goed te gaan.
enz, enz.

Bulletin

INVENTARISATIE:

Longen: gekwetst, doorboring, deel afgestorven, embolie.

Bloedsomloop: bloed is vervangen door onbekende vloeistof.

Botten: goed. ribben versplinterd.

Spielen: conditie goed, deel bevroren.

Zenuwstelsel: actief, zwakke puls.

Spijsvertering: afwezig, gevuld met vreemde stof.

Huid, temperatuurregeling: om de nul graden Celsius.

Zintuigen: zeer zwak.

Organen: deel kan behouden worden.

VOORLOPIGE MAATREGELEN.

Temperatuur langzaam tot drie graden verhogen.

Transplantatie, waar nodig.

Hart buiten lichaam brengen.

Kunstmatig voeden Nieuw bloed.

Huid masseren zenuwen prikkelen.

Hersenen observeren.

Zintuigen prikkelen.

Spielen met hulp activeren

KANS OP HERSTEL 20%

Deze gegevens mogen later worden vrij gegeven, zij zijn bedoeld om niet deskundigen een beetje op de hoogte te houden. Namens de werkgroep opwekking van E.Thorwaldsen.

RESULTATEN

Edwald werd stap voor stap ontdaan van slangen, die hem verbonden met de apparatuur. Heel geleidelijk voelde hij zich terugkeren tot het "zijn van een menselijk wezen". Hij kon nu beter om zich heen kijken en zag vertekend zichzelf in de spiegellende lamp, die hij eerst voor zonnepanelen had aangezien.

Communiceren met zijn begeleidster ging pas goed, nadat hij gehoorversterkers ingeplant had gekregen. Zijn spraak kwam nog niet uit z'n mond, maar uit een speaker. De eerste poging om te gaan zitten op de rand van zijn ligplaats verliep moeizaam. "Vandaag heb ik er geen zin in. Waarom moet dat allemaal?" De begeleidster een liefdevolle dokter, wist hem dan over de depressie heen te helpen. Het gebruik van zijn spieren keerde boven verwachting snel terug waarschijnlijk dankzij zijn jonge leeftijd. Toch had de lange bevriezing zijn ouder worden niet helemaal stopgezet. Dat was hem aan te zien, zijn huid was dor en gerimpeld.

Na veel oefeningen, kon hij op een mobiele stoel gehesen worden. Verwonderlijk vond zijn begeleidster, dat hij goed kon onthouden hoe de besturing in zijn werk ging. Zijn technisch geheugen was goed. Anders gesteld was het met zijn herinnering aan zijn familie leven. Alles van voor de invriezing was een zwart gat. Niemand kon hem daarbij helpen, want dat was ook voor hen een mysterie.

Ze bereidden hem voor op de wereld, waar in hij terecht was gekomen, door middel van plaatjes, later dia's, en soms met films. Van dit laatste raakte hij in paniek. Hij werd er bang van. Een gro-

IJS EN STOOM

te ruimte joeg hem vrees aan. De tuin was voor hem in het begin een kwelling. In de beschermde omgeving van het ziekenhuis voelde hij zich thuis. Zijn begeleidster maakte zich zorgen, hoe het zou gaan als hij in de werkelijke wereld terecht zou komen. Hij kwam immers uit een tijd van minstens twee eeuwen geleden!

DE NIEUWE WERELD

De tuin uit, de straat op. Ik kan niet wegduiken. Daar staan mannen met dingen op hem gericht. Was hij een prooi voor de jagers? Ineens flitste er een beeld in zijn geest op, een beer in de sneeuw opgejaagd door jagers. Andere mannen kwamen op hem af. Ze vuurden door elkaar allerlei vragen op hem af. Hij vluchtte de tuin weer in. De begeleidster vertelde hem, dat het heel gewoon was dat iedereen meer van hem wilde weten. "Je moet begrijpen dat je heel bijzonder bent omdat je een tijdreiziger bent uit het verleden. De mensen willen weten hoe jij de tijd van nu, waarin zij leven, vindt. Paniek..." "Het hoeft zo niet, ik kan het niet en ik wil het niet. Breng me naar binnen asjeblijft, asjeblijft." Deze laatste manier van spreken, was anders dan gewoon. Het was een accent van de spraak uit het noorden. De begeleidster maakte een aantekening: begin terugkeer van zijn lange termijn geheugen?

Er was nog veel meer tijd nodig om de "cultuurschok" te overbruggen. Hij had nog niets ervaren van de ontwikkeling na het stoomtijdperk. TV was voor hem angstaanjagend. Een auto zien rijden over de weg was voor hem iets onmogelijks. "Een slee van Thor? Waar ben ik terecht gekomen?" Begeleidster noteerde weer iets over zijn geheugen. Het was haar opgevallen dat angstige spanning zijn geheugen prikkelde. Een vliegtuig hoog in de lucht was voor hem een zeearend, een bedreiging voor klein vee. Een denderende trein was de bliksem van Wodan. Zijn begeleidster moest alle angst ontzenuwen en rustig vertellen wat het allemaal was.

Op een dag brak hij. Hij riep om zijn moeder als een huilend

kind. Er moest wat gebeuren met Edwald.

DE CRISIS

Hij trilde over zijn hele lichaam en sloeg zichzelf als maar op zijn voorhoofd, terwijl hij huilde, langdurig. Zijn begeleidster kon niet anders dan hem een slaapmiddel toe te dienen om hem te kalmeren. Doch van binnen kalmeerde hij niet.

Edwald zag ze wel.... Twee hoofdeinde een een kaalkop, de ander een langharige. Zij keken strak naar hem. De behaarde wilde hem naar de tuin lokken. De kale wees hem op de straat. Hij moest de kale volgen. De kale volgde hem de straat op. Mee-doen met de mensen, die in doosjes met elkaar spraken en elkaar overal konden zien. Meegaan op de bewegende trappen, de diepte in of juist omhoog. Mee voortglijden op de vlugge wielen, van de ene naar de andere plaats zweven. Hij voelde zijn voeten weer en liep en rende. Hij moest vlug zijn, want alles kwam op hem af. Het voelde of hij met vloer en al opgetild werd, als maar hoger tot hij verpletterd zou worden tussen de vloer en het blauwe plafond. Hij ging liggen om zich zo klein mogelijk te maken. Net op het laatste moment begon de vloer te hellen. Steeds verder en op het laatst zo scheef dat hij begon te glijden. Hij had geen vat op de gladde vloer, want zijn nagels deden hun werk niet. Hij gleed steeds verder weg, Het ging steeds sneller. Daar verscheen het behaarde gezicht. Hij dwong Edwald de tuin in te tuimelen. Hij voelde dat het helemaal verkeerd was, dat hij daar niet hoorde. Hij klampte zich vast aan de planten en bomen. Hij zocht een nest hoog in het hout. Hij kon er niet bij. Dan maar terug naar naar de wieg, weg van het hoofd.

Zijn begeleidster schoot hem te hulp. In het nest was hij veilig. Beneden waren de twee koppen. Zij keken omhoog naar hem en wachtten. Wachtten tot hij viel. Naar de behaarde kop, zijn ik van vroeger; of naar de kale kop, zijn ik van nu. Het zat in hem vanbinnen. Als hij wilde kiezen voor de ik van nu, sprong de behaarde kop op om hem te grijpen. Edwald werd verscheurd, uiteen-

gerukt door de twee ik-en. Hij vond alles om hem heen vreemd, gek nu was hij zelf gek. Hij begon weer op zijn voorhoofd te slaan. De twee koppen wachtten, keken alleen toe.

Gillend en badend in zijn zweet, kwam hij uit zijn droom. Hij was terug in het ziekenhuis. Hij sprong op "Ik ben niet ziek!" Natuurlijk niet. Zijn begeleidster gaf hem wat te drinken, waardoor hij rustiger werd. "Wij gaan je helpen om uit deze chaotische toestand te komen. Je zult je balans herkrijgen. Onze psycholoog zal daarbij helpen. Je moet in het reine komen met je verleden. Als je je wortels gevonden hebt, zul je je makkelijker in het leven van nu kunnen aanpassen." Het klinkt hard maar er is geen weg terug. Je bent lichamelijk sterk en goed hersteld, misschien komen je voeten ook nog goed. Je moet met moed!! naar het nu.

BEGRIP

Edwald is een intelligente jongen, maar een deel van zijn denken was ontregeld of door de langdurige koude-slaap beschadigd. Hij kon het heden niet van het verleden scheiden. Hij had twee persoonlijkheden in zich. Dat zei de psycholoog, waar hij na zijn crisis naar toegestuurd was. Wilde Edwald een kans maken op integratie in deze maatschappij dan moest hij helderheid krijgen over zijn vorige leven. U moet eens naar een historisch museum gaan, misschien herkent hij dingen en kan hij ze een plaats geven in zijn leven van nu.

De begeleidster reed met zijn mobiele stoel door het museum en ineens reageerde Edwald. "Wat is dit?" Een boom-zaagmachine van vroeger. Hij werd door stoom aangedreven. Zijn denkwereld van vroeger nam de overhand. In de sneeuw zag hij een bekend huis, even maar, bomen er omheen. Hij was met zijn geest in de werkplaats van de fabriek, zijn vader was er ook. Hij herkende de stoomkist hij zag de klep met het gewicht er op. Hij zag het vuur, toen de stoom, de knal!. Even werd het zwart voor de ogen, maar hij herstelde zich. Hij dwong nu zichzelf om met de ogen van nu naar de stoomzaag te kijken en zag op het fundament met reliëfletters zijn eigen naam staan THORWALDsen. Zijn

brein kon het niet begrijpen Even weg, verder kijken naar de rest van dit expositie deel. Weer een andere stoommachine. Eraan vast zat een toestel dat hij niet kende. Zijn begeleidster, die hem observeerde, begreep de leemte en vertelde over de dynamo, die elektrische kracht maakte, die door stroomdraden overal naar toe gebracht kon worden. Die kracht die door middel van lampen licht kon geven, die kracht, die andere machines kon laten draaien. Edwalds technische aanleg die hij geërfd had ontwaakte. Herinnering, zijn naam, die machines, dat was de wereld van vroeger, Die is voorbij, niet aan denken. De trein is ook alleen maar een machine. Veel van de vreemdheid viel van hem af.

HERSTEL

Op de terugweg bekeek hij het onbekende anders dan voorheen. De straat met straatlantaarns, de etalages met hun felle verlichting. De auto's waren voor hem niets nieuws, hij zag ze niet meer als vliegende sleeën. De begeleidster vertelde veel, hij luisterde aandachtig, vluchtte niet meer in waanvoorstellingen. In zijn kamer in het ziekenhuis bekeek hij de computer, maar er zaten geen bewegende delen aan, wel gek. Gek, die gedachte was nog nooit bij hem opgekomen. Gek, anders. Ja, alles was hier anders dan in zijn herinnering.

De psycholoog was blij met deze ontwikkeling. Hij durfde nu wel het verwarrende van de naam op de stoomzaag aan te roeren. "Zou het kunnen dat de Thorwald van het grote staal-/machineconcern je voorvaderen zijn?" Hij wierp deze vraag op om de jongen te prikkelen ergens over na te denken. Samen met z'n begeleidster gebruikte hij het onbegrepen ding de computer. De genealogische gegevens van de bekende Thorwalds vroegen ze op. Daar kwam het. Steeds viel de naam Edwald, elke generatie weer vernoemd. Tot achttiendertig. In achttienveertig was Edwald Thorwald door een vreselijk ongeluk in de fabriek om het leven gekomen. Uit piëteit zou elke eerstgeboren zoon Edwald genoemd worden. Deze onthulling vulde hem met afgrijzen. Hij was dood. De leeftijd was niet na te gaan, maar hij voelde het

IJS EN STOOM

dat hij de verongelukte was uit de fabriek. De psycholoog raadde hem af om oude herinneringsbeelden op te roepen.

Het zou veel beter zijn om naar het Noorden te reizen en de familie Thorwald te ontmoeten. Een mailtje kondigde aan dat hij met begeleidster zou komen. De Thorwald in het Noorden probeerden terug te vinden wat er zo lang geleden gebeurd was. Het hele familiekapitaal zou op een andere tak komen te staan als deze Edwald de echte zou zijn.

CIRKEL GESLOTEN

Na een geduchte voorbereiding, was Edwald zo ver, dat hij zonder angst in de trein kon gaan zitten. Het was een sensatie. Het landschap schoot aan hem voorbij. Hij zat op zijn mobiele stoel tussen andere passagiers. De begeleidster bracht een gesprek opgang. Edwald zag wel, dat de mensen vreemd opkeken van zijn luidspreker stem. Tot dat een passagier Edwald herkende van de onlangs uitgezonden TV-reportage. "U bent de tijdreiziger uit het verleden, hoe vindt u het in onze tijd?". Z'n begeleidster sprong hierop in: "Hij vindt het fantastisch, maar hij moet nog erg wennen." De mensen begrepen de hint en keken weer uit het raam. Zo verliep de reis zonder incidenten.

Eenmaal in de mijnstad moesten ze beslissen op welke manier ze naar het houthakkersdorp zouden gaan, met een bus over de door het bos en merengebied aangelegde weg, of op de nog steeds bestaande manier met de rendierslee.

Tot hun verbazing stond er voor het station een rendierslee. Een bediende van de Thorwalds nodigde hen uit plaats te nemen Edwald kon met zijn mobiele stoel toch in de slee. Hij genoot. Het was of hij nooit weg was geweest. De bediende vertelde over de laatste veranderingen in de streek, maar dat ontging hem. "Vroeger was dit een barre tocht maar gelukkig zijn er nu bruggen en tunnels", vervolgde de koetsier. Spoedig waren ze in het dorp. Over kilometers afstand was geen boom meer te zien. "Voor de mijnen." Edwald zag maar een ding, het dorpshuis. Wat

VERTEL NOG EENS EEN VERHAAL 1

uitgebouwd maar nog duidelijk herkenbaar en daar voor stond de familie Thorwald voor een hartelijk ontvangst. Niet te geloven na twee eeuwen terug bij je familie, je wortels. Ze namen hem mee het dorpshuis in en toonde hem de houten plaquette met zijn naam, en zonder overlijdens datum. Wat een vertrouwen en hoop hadden zijn ouders gehad. Hij zou hier blijven!

EINDE

DEFILÉ DER ONMONDIGEN

HENK MOOIJ

DEFILÉ DER
ONMONDIGEN.

In de kelder gewelven van de ruïne van de oude basiliek is onlangs een oud schilderij gevonden. De voorstelling is op zijn minst vreemd te noemen. Het is een landschap in vogelvlucht gezien. Een windmolen domineert de compositie. Hij staat op een verhoging, naast een laag gelegen moerassig land. Het geheel wordt doorsneden door sloten. Je zou het polderland kunnen noemen. Er loopt vee. Er staan enkele schuren. Op het hoger gelegen gebied staan huizen, zoals ze werden gebouwd in de middeleeuwen: voornamelijk houtbouw met rieten daken. De molen is echter grotendeels van baksteen. Onderaan in een smalle vaart staat het grote waterrad, die het water omhoog pompt, via de sloten naar een brede vaart, die het hoger gelegen gebied doorsnijdt. Opvallend is het kasteel in deze voorstelling.

Dit alles bekeek de kunsthistoricus, die de datering van het stuk wilde vaststellen. Het vreemdste was, dat uit de molen een lange rij grote, als paarden opgetuigde, ratten tevoorschijn kwam. Zij droegen gewapende mannen op hun ruggen. De lange stoet kronkelde de polder in, in een oneindig lange rij. Het had iets weg van Jeroen Bosch, vooral de gedrochtelijke mannetjes op de ratten. In de lucht vlogen, niet thuis te brengen vogels met grote koppen, die met bolle ogen kennelijk naar het defilé keken.

De gewapende mannetjes zagen er dom uit met hun toetermonden vandaar dat hij het schilderij "Defilé der onmondigen" noemde. Er was nog een reden voor de naam.

Op de toren van het kasteel stond een overdreven groot banner voorzien van een afbeelding voorstellende een mond. Was dat een symbool, dat de kasteelheer wel mondig was? De bak-

DEFILÉ DER ONMONDIGEN

stenen molen wees er op dat Jeroen Bosch het niet geschilderd kon hebben want in zijn tijd waren de molens houten standmolens. Later ten tijde van Breughel, waren er wel molens met een stenen onderbouw, die eventueel door een molenaarsgezin bewoond konden worden. Gezien de vormgeving van de figuren en het geboomte was dit een schilderij van Breugel, schatte hij, maar zeker was hij er niet van Ook de betekenis van de voorstelling ontging hem. Wel taxeerde hij het als een museum stuk De conservator wilde meer te weten komen. Hij ging uit van het landschap. Wat zouden de vogels met de grote ogen van boven af zien? Hij vroeg advies aan een cartograaf. Die wees erop, dat in NoordHolland veel laag gelegen gronden moeten hebben gelegen. Van uit een helikopter kon een vergelijking met het landschap op het schilderij gemaakt worden, er van uitgaande, dat het geen gefantaseerd landschap was. de situatie op het doek was zo reëel, dat het best op een werkelijke situatie kon slaan Wie weet was de molen er nog. Het "groot-molen-boek" (Ook al een museumstuk) werd geraadpleegd Er waren heden nog een aantal molens uit 1630 aanwezig. De beperking van het toepassen van baksteen en het gebruik als watermolen vereenvoudigden de zoektocht Er werd een molen gevonden in zo'n situatie In de omgeving van Haarlem. De "Radkoning" heette hij met nog een paar andere molens bemaalden zij een moerasgebied nog steeds op windkracht

De molen was bewoond door een klein gezin, de molenaar met vrouw en zoon. Molenaar zijn was in die tijd niet gemakkelijk. Hij moest van alles kunnen, zoals technisch onderhoud van de machinerie, het schoonhouden van de toe- en afvoer van de kanalen en het in goede staat houden van het schoepenrad. Verder moest hij reageren op de weersveranderingen en het in de gaten houden van het waterpeil in de polder Hij moest altijd op zijn hoede zijn. Daarom moesten vrouw en zoon vaak inspringen. Ook boeren uit de omgeving hielpen dan mee.

Het was niet zo, dat de molenaar een speelbal was van alle factoren. Hij beschikte over de nodige gereedschappen: zeilen

voor de wieken en de blauwwitte peilpalen in het water en de windwijzer op dak. Het enige wat ontbrak was tijd om te slapen want hij moest altijd op zij hoede zijn.

Het gezinsleven speelde zich af in de kleine woonruimte rond de aandrijfspil. Boven was een kamertje getimmerd. Dat was het domein van de zoon. Hij sliep daar, maakte er zijn huiswerk en had daar zijn liefhebberijen o.a. een marmot als gezelschapsdier en wat geschiedenisboeken.

De molen was nog niet op het centrale riool aangesloten Er werd via een septictank geloosd op de vaart. Het huisvuil werd zeer onregelmatig opgehaald, omdat de molen te afgelegen stond. Naast de molen was dan ook een kuil gegraven voor het afval. Af en toe werd de rommel met aarde afgedekt. Deze omstandigheden waren ideaal voor rioolratten. De molenaar bestreed ze dan ook zoveel mogelijk, uitroeien kon hij ze niet. Hij vond het vieze onmondige domme schademakers..... Wat dat "dom zijn" betreft, moest hij zijn mening herzien.

Onder en naast de molen waren ruimtes voor de aandrijfassen en de tandwielen. Daar was ook een kelder waar de familie de proviand bewaarde. Op een dag moest de molenaar voor reparatie en onderhoudswerk in de kelder zijn. Moeder de vrouw had daar een tijd terug een doos met glaswerk neergezet.. Het waren glazen met voet, netjes in vloeipapier verpakt. Toen hij met zijn lantaren de kelder verlichtte kon hij zijn ogen niet geloven. In een hoek stonden de glazen, van verpakking ontdaan. De doos was leeg. Overal lagen snippers papier. En in de doos was een aanzet van een nest. De molenaar begreep, dat de dieren heel voorzichtig de glazen een voor een uit de doos getild hadden. Vermoedelijk hadden de ratten de glazen weggerold en ze daar weer rechtop gezet. Het leek er ook op, dat die beesten het glinsteren van het glas mooi vonden, want het glas stond vlak voor een scheur in de wand en gaf een fraaie lichtschittering. De molenaar was zo onder de indruk, dat hij het nest ongemoeid liet en vrouw en zoon erbij riep om het wonder te aanschouwen. "Wat vernuf-

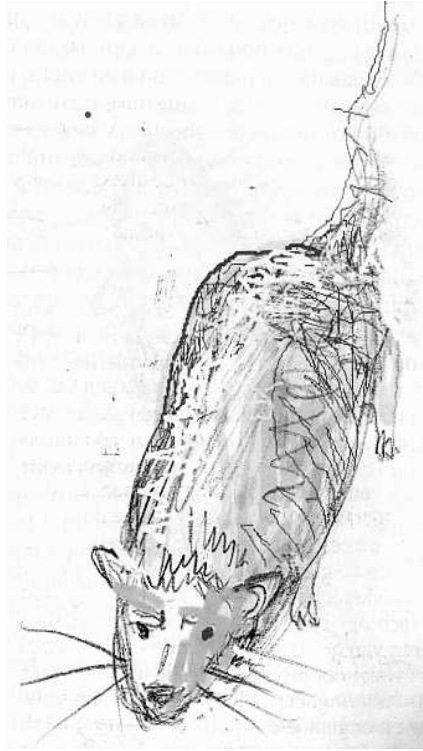
DEFILÉ DER ONMONDIGEN

tig konden ratten te werk gaan." Zijn vrouw herinnerde zich weer, dat toen het stil was in huis, omdat de molen niet draaide rinkelen de geluidjes gehoord had. Toen kon ze de oorzaak ervan niet vaststellen. Nu was het duidelijk.

De zoon keek nu anders tegen het begrip rat aan. Naast, je agressief aanvliegen, als ze in het nauw waren gedreven, konden ze toch ook iets vernuftigst doen. Hij besloot om ze voortaan niet meer met stenen te bekogelen. Ook de molenaar zelf was wat milder ten opzichte van de dieren geworden. In de kelder lieten de dieren zich niet zien maar de zoon besloot om ze met brood te lokken. Regelmatig ging hij in de kelder kijken maar meer dan een grijze flits kreeg hij niet te zien.

Dat veranderde toen de vuilniskuil gedicht werd en de dieren honger kregen. Hij bracht regelmatig brood en op het laatst wendden ze aan hem en gaven hun schuwheid op. Hij hoorde nu de jongen piepen en de ouders maakten fluitgeluidjes ten antwoord. Daardoor werd hij op het idee gebracht om zijn fluit mee te brengen. De molenaarszoon zoon merkte, dat de dieren luisterden. Het werd een gewoonte dat als het stil was, de zoon in de kelder op zijn fluit speelde.

Het kon niet uitblijven. De ratten vermeerderden zich snel. Op de naburige boerderij kregen ze er last van. Iemand alarmeerde de verdelgingsdienst. Toen was het snel gedaan. Er bleef wel een klein aantal gespaard. In de jaren daarna werd het ratten avon-

tuur vergeten. Tot dat er weer iets gebeurde.

De molenaar en zijn zoon deden hun werk. Ieder was tevreden, het waterpeil bleef binnen de perken. Daartoe werkten de andere molens mee. In de zomer, toen de molen niet hoefde te draaien, zat de familie te genieten van de rust. Ineens hoorden ze vanuit de kelder een vreselijk gekrijs. De milder nam zijn lantaarn om te gaan zien wat er loos was. Beneden zag hij een griezelig tafereel. Zes of zeven ratten gingen als dollen tekeer. Hun staarten waren verknoopt geraakt. Ze zaten aan elkaar vast en konden geen kant op. Ze probeerden los te komen en beten elkaar. Het hielp niet. Uit mededogen nam de molenaar een steen en sloeg ze een voor een dood. Hij tilde het geheel op en nam het mee naar boven. Niemand had zoiets ooit gezien. In de buurt werd er gepraat over de lugubere vondst.

Al spoedig kwam er een journalist van de plaatselijke krant. Van het museum kwamen ze foto's maken. Een bioloog van het museum vertelde, dat het een bijzonder fenomeen was. In heel Europa was dit fenomeen slechts enkele keren waargenomen. De oorzaak van deze verknoppingen was onbekend, wel waren er theorieën over. De dieren zouden dicht bij elkaar zijn gekropen en door hun bewegingen zouden er een paar staarten om elkaar gedraaid zijn. De andere ratten kropen er bij, zo zou de verknopping kunnen zijn ontstaan. Verder rukken en trekken maakten het alleen maar erger. Bij de andere vondsten waren de dieren van honger gestorven nadat ze elkaar verwond hadden. Een andere theorie was dat het iets te maken had met een uit de hand gelopen seksuele orgie. Men had er een naam voor. Een groep verknoopte ratten noemde men een "rattenkoning". Een geleerde wist te vertellen dat het vinden van een rattenkoning ongeluk bracht maar hij geloofde zelf de mythe niet. Een deskundige vroeg of hij hem mee mocht nemen om hem in het museum op sterk water te zetten. De molenaar was blij dat hij dat griezelige ding kwijt was. Hij lachte het onheilsidee weg en maakte zelfs een grap door de naam van de molen te veranderen: de "d" van rad veranderde hij in een "t" van rat. Voortaan heette de molen

DEFILÉ DER ONMONDIGEN

"Ratmolen". Onwetenden dachten later dat de molenaar een spelfout had. gemaakt.

Molenaars zijn vaak bijgelovige mannen. Dat komt omdat zij dikwijls maatregelen moeten nemen op basis van veronderstelde onbekende gegevens over het weer: Het kan gaan stormen het zou kunnen dat de wind gaat draaien. Het waterpeil kan dalen enzovoort. Zij moesten dus steeds voorspellingen doen. Vandaar die bijgelovigheid. Er was onheil voorspeld. Hij had er wel is waar om gelachen, maar er bleef iets van angst in zijn onderbewustzijn hangen. Alle kleine pech dingetjes schreef hij toe aan de mythe van de rattenkoning. Midden in de drukke tijd begaf het water-rad het. Het polderbestuur maakte van de gelegenheid gebruik om het rad te vervangen door een vijzel. Of de molenaar het zo leuk vond, werd niet gevraagd. Het betekende voor het gezin dat gedurende de werkzaamheden volgens de wet het loon gehalveerd werd. Om wat bij te verdienen ging de molenaar werken bij de boeren in de omgeving. Hij moest toch wat.

Op een dag stelde de zoon voor om naar de stad te gaan en het dierkundig museum op te zoeken om te zien waar de rattenkoning zou zijn opgesteld. Ze besloten om ook nog een schilderijen museum te bezoeken. Toen ze in de zaal van Breughel kwamen, zagen zij hun eigen molen in een vreemde situatie temidden van een griezelige optocht ratten. Het was duidelijk hun molen. Het landschap was wel anders wat begroeiing betreft en ook de huizen waren minder in getal en

anders van vorm maar de kanalen en sloten en dijken waren onmiskenbaar het zelfde. Er stond een bordje bij: "niet gesigineerd middeleeuws schilderij vermoedelijk van de hand van één van de Breughels." In de catalogus vermeld onder de titel : "Defilé der onmondigen". Gek, al die ratten met die domme mensjes met die toeter-monden. Wat bedoelde de schilder zolang geleden met die ratten, dacht de zoon. De vader vond: "Wat een onheil straalt er uit deze voorstelling."

Thuisgekomen lag er eer brief van het Ministerie van Oorlog. De zoon werd opgeroepen voor keuring voor militaire dienst. Dat kwam onverwachts. De zoon voelde niets voor het soldaten leven, maar ja, hij had de leeftijd en was dus, nu zeg ik het voorzichtig: "onmondig". Na een maand hoorde hij dat hij was goedgekeurd en was ingedeeld bij de stoottroepen. Over een jaar moest hij opkomen.

Tegen die tijd waren de werkzaamheden aan de molen klaar. Het ritme van het dagelijkse werk werd hervat. In die dagen sloeg het noodlot weer toe. De zoon werd geraakt door een wiek. Hij was er ernstig aan toe en werd opgenomen in een ziekenhuis. Zijn schouder was gebroken, hij zou er een bochel aan overhouden en hij had hersenbeschadiging. Algemene mobilisatie werd ingevoerd. Toen na maanden ziekenhuis de zoon huiswaarts keerde, werd hij wegens handicap afgekeurd. Hij had er nu alles voor over gehad, als hij weer de oude zou kunnen zijn.

Hij was veranderd, hij voelde zich niet meer de zoon van de molenaar, hij was nu Frank. Zo wilde hij aangesproken worden. Soms was hij verward, soms helder. Eén ding bleef voor hem belangrijk; muziek maken op zijn fluit. Als er teveel lawaai was in de draaiende molen zocht Frank een stil plekje op langs het water en verzong de mooiste melodieën.

Het leger had inmiddels een groot tentenkamp ingericht in de polder. Vanuit zijn kamertje boven in de molen zat Frank vaak te kijken naar de soldaten. Ze groeven loopgraven en kuilen voor geschutsopstellingen. De molens zorgden er voor, dat de water-

DEFILÉ DER ONMONDIGEN

stand van de laag liggende polder extra laag gehouden werd. Het oorlogsgeweld naderde de grens. Neutraliteit werd geschonden. Als de windwijzer Oost aangaf en als de windkracht sterk genoeg was kon je het kanongebulder horen. Dreigde er weer onheil? 's Nachts zag Frank lichtflitsen en vuurwerk van lichtspoor kogels. Ook de soldaten werden drukker. Voor zover hij het begreep, waren ze zich klaar aan het maken om te vertrekken. Frank bleef op zijn post. Toen het donker werd zag hij de colonne vertrekken, richting Oost dus grens en misschien richting front. Onwillekeurig verscheen het beeld voor ogen van het defilé der onmondigen.

Los van het gerommel in de verte bleef het rustig in de polder. De loopgraven werden dichtgegooid, het water peil maalden de molens weer naar normaal. Volgens Frank zijn gevoel bleef er iets angstigs hangen. Hij sprak er op zijn primitieve manier met zijn ouders over maar die zagen niet wat hij voelde. Het schilderij met de onmondigen kreeg voor Frank een diepere betekenis, die de doorsnee mens niet zag. De onmondigen, die opgezadeld met, vaderlands liefde ten strijde trokken gedragen door de ratten.

Frank bleef van nu af aan steeds meer in zijn uitkijkpost. Hij kwam zelfs niet naar beneden om te eten. Moeder had hem een deken bezorgd tegen de kou. Hijzelf hield zich warm door zijn inmiddels aangeschafte witte rat in zijn colbertzak te stoppen, de staart hangt over zijn revers naar buiten. Hij wachtte op iets. Wat het was wist hij niet. Hij wist door zijn kwetsuur zo weinig, maar iets van binnen zei hem, dat er iets zou gaan gebeuren. Zelfs 's nachts bleef hij voor zijn raampje zitten en wachtte. Soms sluimer-

de hij. Als er iets zou gebeuren, al is het maar het krijsen van een nachtvogel, werd hij gelijk wakker. Bij maanlicht kon hij over de polder kijken. De verre kijker lag naast hem.

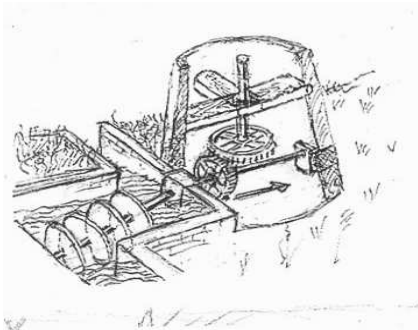
Na dagen en nachten wachten, hoorde hij heel zacht het aan-zwellen van motor geluiden. Het was zacht en kwam van ver. Uit Oostelijke richting. Hij tuurde met zijn kijker naar de daar aanwezige bosrand. Op een bepaalde plaats was het alsof het struik-gewas en zelfs de bomen bewogen. Dan doorboorden voertui-gen de horizon. Zij daalden af in de lager gelegen polder. Dwars door alles heen over sloten over hekken schuiven ze onverbidde-lijk voorwaarts. De rupsvoertuigen waren beladen met soldaten met onbekende uniformen. Ze reden door tot midden in de pol-der. Ze stopten en de mannen sprongen met getrokken wapens op de grond en slopen voorzichtig rond op zoek naar eventuele vijanden. Uit de rups-monsters ontvouwded zich vleugels, die met elkaar een tent-achtig gebouw vormden. Tegen de ochtend was beter te zien wat er ge beurde. Er kwamen graafmachines, die diepe kuilen in de groene grasmat maakten. De rupsen van de voertuigen hadden al een ravage in de weilanden gemaakt maar nu kende de vernieling geen grenzen. De molenaar is nu ook in het kamertje erbij gekomen en hij herkende de kleuren van een vreemde mogendheid, de vijand. De boeren en ook de molenaars houden zich op een afstand. Ze overleggen en maken veronderstellingen over wat er verder gaat ge beuren, Een paar vrouwen uit het dorp komen met koffiekannen en bekers om die jongens wat te drinken te geven.

Het zijn vijanden maar ook mensen, opgehitst toen ze nog on-mondig waren door een verkeerde ideologie Zo dachten zij. Daarbij ging door hun hoofd, dat hun zonen, die aan het front streden, het net zo moeilijk hadden. In gindse boerderij was vori-ge week een bericht van het Ministerie van Oorlog bezorgd dat hun zoon zijn leven had gelaten voor het vaderland. Dat had ont-zetting onder de polderbewoners gebracht. En nu gaan die stomme wijven koffie uitdelen aan die moordenaars. De mole-naars staken de koppen bij elkaar en zochten naar een middel

DEFILÉ DER ONMONDIGEN

om de indringers kwaad te doen. Er werd een plan gesmeed. Vroeger was de polder een drassig gebied geweest. In het verleden zelfs een moeras. De molens hadden het land op het water veroverd. Nu konden ze als ze wilden het waterpeil weer laten stijgen. De sompige bodem, die zeker na een paar weken zou ontstaan, kon de zware voertuigen niet dragen. Het was zaak om de vijzels in omgekeerde richting te laten draaien. Het leger mocht niet weten hoe het kwam. De molens moesten blijven draaien. De molenkop met wieken en al kon niet met de wind mee gekruid worden, want de druk op de wieken-as was daar niet op berekend.

De oplossing kwam van de oude molenbouwer. Het houten tandrad moest op zijn as verschoven worden, zodat hij de vijzel aan de andere kant pakte. Het kon allemaal door de gezamenlijke wil van de milders. Het duurde ook niet lang, of de sloten en vaarten liepen over. Ze hadden geluk, dat het steeds regende,

zodat de oorzaak van de hoge waterstand mooi gemaskeerd werd. De gegraven verdedigingswerken liepen vol. Soldaten stampten door de plaszen om hun voertuigen uit de modder te trekken. Voor hun was het het beste om maar snel op te breken. En dat deden ze dan ook onder achterlating van

weggezakt zwaar materieel. De milders lachten in hun vuistje. Zodra de kust vrij was maalden zij de polder weer droog. De boeren herstelden hun weilanden, het was net of er niets gebeurd was. Het gerommel van het front was het enige wat bleef. Eindelijk werd de oorlog door de mondige machthebbers beëindigd. De onmondigen mochten naar huis.

De rust in de polder keerde weer. De zoon van de milder Frank zocht een plekje langs de vaart weer op en ontlokte droevige melodieën aan zijn fluit. Droevig speelde hij, want de chaos in

het land was maar niet met een verdwenen. Grote groepen mensen waren ontheemd. Er werd gerouwd om de gevallenen. De mondigen legden kransen bij de graven van de onmondigen, zo ging dat. In Frank zijn gekwetste hoofd gingen de gedachten uit naar al die soldaten, die in lange rijen het land doorkruisten om terug te keren naar de plaats, waar zij jaren geleden betrokken waren. 's Avonds hoefde hij niet meer voor zijn rampje op de uitkijk te zitten. Iets in hem zei hem echter, dat hij zijn post niet mocht verlaten, want er stond nog iets te gebeuren. Hij zat daar maar aan zijn kleine tafeltje en bladerde in zijn geschiedenis boeken. Lezen kon hij niet meer. De platen vertelden hem alles. Over de strijd van de Germanen tegen de Romeinen, over de kruistochten, de Tachtigjarige Oorlog, de zeeslagen tegen de Engelsen enzovoort. Hij kende al die beelden uit zijn hoofd. Napoleon bij de Berezina, Hitler bij Stalingrad.

Frank had ook nog een sprookjesboek met mooie platen van de gebochelde rattenvanger van Hamelen, die met zijn fluit de ratten wegvoerde en later de kinderen. Hij probeerde een melodie te spelen, die misschien ook zo'n uitwerking had.

En hij zag ze in zijn geest in een lange rij door de polder lopen. Geen ratten maar eindeloze rijen krijgsgevangenen, slecht geklede getraumatiseerde mannen en vrouwen. Af en toe werd de stoet onderbroken door paard en wagens vol soldaten, die te uitgeput waren om te lopen. In zijn fantasie zag hij de Romeinen in carré-formatie met lansen en schilden als een tank voort stampen. Fuseliers van Napoleon hielden gevangenen in toom. In stofwolken kwamen de ridders te paard. Daar achter sleepten ge-

DEFILÉ DER ONMONDIGEN

ketende slaven zich voort. Daarbij werd een monotoon gezang gezongen op de trage maat van hun gang door het grass. Dat was de derde keer dat het groene tapijt vertrapt werd. Het vee vluchtte weg.

De molenaarszoon raakte in paniek, toen hij dit alles zag. Zijn hersenen konden geen onderscheid maken tussen de beelden, die via zijn ogen kwamen en de beelden uit zijn fantasie. Hij daalde heel snel de ladders af met zijn fluit in z'n hand. Een wonder dat hij niet viel en stormde de kamer in. "Ze zijn er, ze zijn er; de mannen van het schilderij!!!" Alleen de ratten ontbraken. Dat riep hij vader molenaar toe.

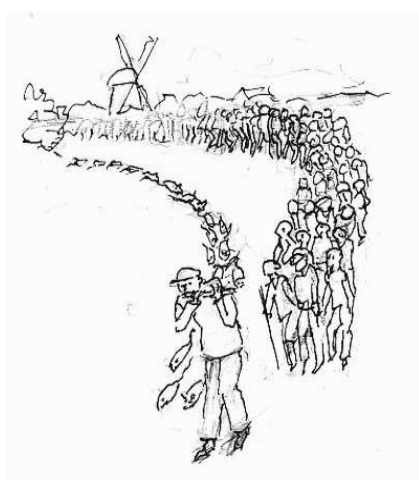
Deze was al op het lawaai naar buiten gehold Hij zag de stoet oorlogsvluchtelingen voorbij komen. Een lange stoet vriend en

vijand door elkaar Hij zag ze ook dwars door het polderlandschap lopen maar nu heel reëel, anders dan op het schilderij, dat hij zich herinnerde uit het museum. Hij zag ook zijn zoon de molen uitkomen hij zag hem met zijn zwakke lijf rennen tot dat hij vooraan de colonne der ongelukkigen was aangeland. Het defilé der verslagenen, de onmondigen. Hij stapte resoluut vooraan en floot met scherpe doordringende tonen het lied van de thuiskomst. Les misérables volgden hem en liepen eerst aarzelend doch even later op de maat van zijn lied. Hij leidde hen over dijken en wegen naar de stad, waar het station weer hersteld was van de oorlogsschade. Het station waar de treinen zouden komen om de overlevenden van de nutteloze oorlog huiswaarts te rijden.

De molenaars bleven nog jarenlang hun werk doen De techniek nam op den duur het werk van de onvoorspelbare wind over. Er verschenen gemalen. De molens bleven staan, er woonden gezinnen in. Ook dat ging over. Blikseminslag deden een paar in vlammen opgaan. De rest verviel tot ruïnes, behalve de Ratmolen Die werd tot monument verklaard. Toeristen werden door de V.V.V. bureaus verwezen naar de polder via een boekje met een kleurenfoto van het schilderij van ene Breughel: "Het defilé der onmondigen". Daar in werd de mythe van de molenaars zoon uit de Ratmolen vermeld met een tekening erbij van de gebochelde figuur, die als de rattenvanger van Hamelen de oorlogsslachtoffers naar huis leidde.

EINDE

DE KUIL

DE KUIL

DE KUIL

Symbo fictie

Henk Mooij

VOORWOORD

Het verhaal is een symbolische fictie. Het speelt zich af in een gebied rond twee slagvelden. Het eerste slagveld is het gevolg van de derde wereld atoomoorlog. Die is al lang beëindigd. Het tweede slagveld, dat van de "tussenoerlog", ligt in het zelfde gebied. Die wordt nu uitgevochten met conventionele wapens tussen rebellen en regeringstroepen en is van meer plaatselijke aard.

Het strijdgebied ligt achter een dorp en is omgeven door een groot bosgebied. Voorbij het bosgebied ligt het beloofde land, dat niet door het oorlogsgeweld getroffen is.

DE KUIL

Als je op het slagveld aankwam, leek het of je niet op aarde was. Tot aan de verre horizon zag je een eindeloos kale vlakte. Helemaal kaal was hij echter niet. Hier en daar stonden skeletten van iets dat eens bomen waren. Er lagen ook restanten van verschroeid en verkoold struikgewas, alsof er een vuurstorm overheen was gegaan. De bodem was droog met zwarte plekken en roestbruine sporen, die veroorzaakt leken door voortgesleepte stukken ijzer. Uiteengescheurde wrakken stonden kriskras er om heen. De vlakte was vol kraters en kuilen. Als er hier nog leven was, zou het zich er kunnen verschuilen. En dat gebeurde ook. Vijandige soldaten nestelden zich hier. De rest van hen was door de regeringstroepen het aangrenzende bos achter het dorp in gedreven. Dit was de meedogenloze "tussen oorlog".

Het was heet, geen aasje wind. Het was dreigend stil. Geluid was er geweest en zou zeker terug komen. En niet zacht, zoals van ritselende boomblaadjes, die er niet meer waren, maar donderend scheurend als een locomotief, die vlak langs je voorbij stampst. Er was niemand om te luisteren. Niets wees erop, dat hier nog levende wezens waren.

Ver weg bewoog iets. Een wolk grijs stof steeg op. Je kon niet zien wat het was. Even later kwam het geluid, een knal. Tegelijk zwol er een gebrom aan tot een oorverdovend geraas. Het daglicht verduisterde even. Even gleed er een schaduw over de vlakte, heel kort maar. Toen kwam de donder vergezeld door een warme luchtstroom. Het galmde. Dit alles zag en hoorde de deserteur, die zich verborgen hield in een put met struiken er om heen. Zijn geest was verward en het enige wat hij wist was zijn naam en zijn legernummer. "Geert ben ik. Ik ben dood en ik heb honger. Daar komen mensen aan. Als ik nog kan praten zal ik vragen om water."

Radeloos had hij dagenlang door het bos gezworven. Het was een gevecht geweest van man tegen man. Door slecht zicht in het mistige en donkere bos kon je niet duidelijk zien wie vriend of vijand was. Die gedachten hamerden steeds door zijn verwarde brein. Hij had geschoten met zijn laserpuls wapen. Op het laat-